

Výbuch zásobníku hořlavé kapaliny s následkem vážného poranění OSVČ

SHRNUTÍ

Na tomto případě si ukážeme, jaké důsledky může mít zanedbání bezpečnosti práce ve spojitosti s využíváním nelegálního zaměstnávání na pracovišti. Jak malá opomenutí a špatná vzájemná informovanost v celém řetězci firem a pracovníků působících na pracovišti mohou vyústit až v havárii s mnohamilionovou škodou a ohrožením životů všech přítomných.

Cílem tohoto textu je:

- podat vysvětlení, jak došlo k chybám vedoucím k havárii a úrazu,
- ukázat, že k haváriím nevedou pouze chyby v oblasti bezpečnosti práce, ale často se jedná o komplexní problém (v tomto případě spojený s využíváním nelegální práce),
- nabídnout rady, jaké podniknout kroky, aby se něco podobného nestalo u vás.

Podnik zabývající se chemickou výrobou si objednal u svého dodavatele úpravy technologie na pracovišti zásobníků s hořlavými kapalinami. Dodavatel těchto úprav přizval na pracoviště podniku chemické výroby k provedení dohodnutých prací mimo své zaměstnance také dvě osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), aniž o tom informoval zadavatele. Ten tak nemohl dostatečně informovat všechny osoby nacházející se na nebezpečném pracovišti o možných hrozících rizicích.

Pracoviště se zásobníky s hořlavými kapalinami bylo dle platných vnitřních dokumentů podniku klasifikováno jako **prostředí s nebezpečím výbuchu**, a to konkrétně hořlavých plynů a par. Předchozí den navíc probíhala vizuální kontrola hladin zásobníků s hořlavými kapalinami. Ta se

Ilustrační obrázek vygenerovaný AI

provádí přes horní hrdla, která jsou na zásobnících opatřena poklopy. Po této kontrole zůstaly zásobníky nezajištěny a měly být následně druhý den údržbou „zadeklovány“. Tím došlo k tomu, že horním

poklopem nezajištěným pomocí šroubů, do zásobníku kontinuálně natékala látka. Při plnění zásobníku tak docházelo k vyrovnání tlaků mezi vnitřní a venkovní atmosférou, a tato směs explozivních plynů a par unikala mezerou mezi hrdlem a poklopem. Nezajištění poklopů zásobníků šrouby tak vyřadilo jednu z pojistek proti možnému výbuchu. Důležitou informaci o nezajištěných poklopech věděli v den exploze ráno vedoucí zaměstnanci provozu zadavatele, nicméně tuto informaci nepředali dodavatelské firmě ani dvěma OSVČ, kteří samotné práce v nebezpečném prostředí pro dodavatelskou firmu prováděli. **Nepředání této informace ve spojení s nevydáním Příkazu V, upravujícím činnost dodavatele v prostředí s nebezpečím výbuchu, a důsledným nezajištěním zásobníků s hořlavými kapalinami nakonec vedlo ke zbytečné havárii.**

V den výbuchu totiž prováděla OSVČ zajištěná dodavatelem na tomto nebezpečném pracovišti rozřezávání ocelové konstrukce z lešení ve výšce zhruba 4 metrů nad zemí.

V prostředí plném výbušné směsi, bez informace o tom, v jak nebezpečném prostředí se nachází, když byla jeho nebezpečnost ještě zvýšena nezajištěním zásobníků s hořlavými kapalinami. Při práci s úhlovou bruskou došlo pravděpodobně od jiskrného proudu k iniciaci hořlavých plynů a par, což vedlo k explozi jednoho ze zásobníků s hořlavou kapalinou. Po zcela destruktivním výbuchu zásobníku nastalo zahoření rozlité hořlavé kapaliny i porušených potrubních tras. Při této události byla jedna z OSVČ těžce zraněna po **vystavení účinkům výbuchu, pádu z výšky a rovněž i zcela specifickým toxickým účinkům** nebezpečné chemické látky. Protože se nejednalo o pracovníka v zaměstnaneckém poměru, tak zraněná osoba neměla nárok na odškodnění při pracovním úrazu (bolestné, ušlý výdělek, léčebné výlohy), jelikož každý zaměstnavatel zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance musí být ze zákona pojištěn pro případ pracovního úrazu či nemoci z povolání.

V interním dokumentu zadavatele **Dokumentace o ochraně před výbuchem** je uvedeno, že „Při provozu musí být bezpečnostní krytování zařízení uzavřeno.“ Dále se upozorňuje na fakt, že „Mechanické jiskry se mohou vyskytnout i v rámci normálního provozu, a to při použití nevhodného nářadí. Vznik mechanické jiskry se dá předpokládat rovněž při práci na údržbě zařízení, při opravách, resp. rekonstrukcích (nevhodné nářadí, broušení, řezání apod.). **Tyto práce je možné provádět pouze na základě příkazu k práci (Příkaz V), kde jsou mj. popsána i nutná bezpečnostní opatření. Tyto práce (broušení, řezání atd.) mohou být prováděny pouze na odstaveném a řádně odvětraném zařízení...“.**

ZJIŠTĚNÍ PŘI KONTROLE

Při kontrole prováděné místně příslušným oblastním inspektorátem práce byly zjištěny zásadní skutečnosti:

1. Víka zásobníků skladujících hořlavé kapaliny byla v den mimořádné události pouze přiklopená a jejich těsnost nebyla zajištěna pomocí instalovaných uzávěrů. ➡ **Tím bylo umožněno šíření výbušné atmosféry mimo zásobník.**
2. Dále bylo zjištěno, že na tuto činnost dodavatele v prostředí s nebezpečím výbuchu nebyl vydán „příkaz V“, ale bylo vydáno pouze obecné povolení na činnosti bez nebezpečí výbuchu. ➡ **„Příkazem V“ by byly stanoveny mj. pokyny k zajištění pracoviště k ochraně**

před vznikem výbušné atmosféry a opatření, která je nutná provést před samotným zahájením činností v prostoru s nebezpečím výbuchu. V takto klasifikovaném prostředí hrají stanovené pokyny a opatření klíčovou a zásadní roli.

3. Neméně důležitou skutečností bylo zjištění, že **spolupracující subjekty, chemický podnik a dodavatel, se vzájemně písemně neinformovaly o konkrétních rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením.**

Kontrola v souvislosti s touto událostí byla provedena v rámci celého řetězce (chemický podnik, dodavatel i OSVČ). Předmětem kontroly byla jak oblast dodržování povinností v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, tak i oblast umožnění výkonu nelegální práce a výkon nelegální práce.

Kontrolou bylo zjištěno, že činnost OSVČ konajících práci pro dodavatele měl charakter závislé práce. Dle zákoníku práce je nutné při výkonu závislé práce uzavřít pracovněprávní vztah (pracovní smlouvu, dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr), k čemuž v tomto konkrétním případě nedošlo. **Oblastní inspektorát práce tedy konstatoval i výkon nelegální práce.**

JAK ZABRÁNIT PODOBNÉ UDÁLOSTI ČI JEJÍMU OPAKOVÁNÍ?

- Je potřeba pravidelně aktualizovat a důsledně dodržovat dokumentaci o ochraně před výbuchem, zejména stanovit a kontrolovat, které činnosti smějí být prováděny pouze na základě písemného příkazu k provedení prací („příkaz V“)
➔ [nařízení vlády č. 406/2004 Sb.](#), o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu
- Při spolupráci více zaměstnavatelů na jednom pracovišti se vzájemně informovat o možných rizicích, které by mohly ohrozit život a zdraví zaměstnanců.
➔ [zákon č. 262/2006 Sb.](#), zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Udržovat legální pracovněprávní vztahy.
➔ [zákon č. 435/2004 Sb.](#), o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

PONAUCENÍ

Ponaučením z této mimořádné události je skutečnost, že nestandardní stav u jakéhokoliv subjektu (např. probíhající investiční akce bez zastavení výroby, provádění oprav, servisní činnost) ve spojení s přítomností osob externího dodavatele neznající podmínky pracoviště, vedou k situacím ohrožující zdraví a život všech zúčastněných.

Nejdůležitějším faktorem zabraňujícím těmto situacím, je poskytnutí konkrétních informací, resp. rizik a přijatých opatření k ochraně před jejich působením s následným předáváním v celém řetězci subdodavatelů.

Dále je nutné pamatovat, že zaměstnanec je ze zákona oproti OSVČ mnohem lépe chráněn proti následkům pracovního úrazu.

PAMATUJ!

Příkaz V musí obsahovat zejména:

- a) datum vydání a dobu platnosti příkazu,
- b) termín zahájení výkonu práce, popřípadě přerušování práce (datum, hodina),
- c) termín ukončení práce (datum, hodina) stvrzený podpisy vedoucího práce a osoby pracoviště přejímající,
- d) název a druh práce a vymezení prostoru, kde bude práce vykonávána,
- e) pokyny k zajištění pracoviště k ochraně před vznikem výbušné atmosféry, popřípadě k jeho uvedení do původního stavu,
- f) stanovení opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, která musí být provedena před zahájením práce,
- g) seznam a popis ochranných a zásahových prostředků pro případ zdolávání mimořádných událostí, například věcných prostředků požární ochrany,
- h) jméno a příjmení a podpis oprávněného zaměstnance, který příkaz zpracoval, popřípadě vydal,
- i) jméno a příjmení a podpis vedoucího práce, který za provedení práce odpovídá a který příkaz převzal,
- j) jména a příjmení osob, které budou práci vykonávat, a jejich podpisy, kterými tyto osoby stvrzují, že byly náležitě poučeny, seznámeny se způsobem zajišťování pracoviště a srozuměny se způsobem provedení práce,
- k) další nezbytné údaje jako je například uvedení, že práce je vykonávána pod dozorem nebo pod dohledem nebo určení osoby, pověřené dozorem nebo dohledem nad výkonem práce nebo zápis o předání pracoviště.